

Diabetes en Dementie

Vrijdag 10 maart 2023

Agaath Bruin abruin@axioncontinu.nl

Axioncontinu

wonen, zorg en revalidatie

Disclosure

- (Potentiële) belangenverstremgeling: geen
- Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven: geen
- Sponsoring of onderzoeksgeld: geen

Introductie

Medische dienst regio Noord

- 2 SO's, 1 Aios,
2 praktijkverpleegkundigen
140 somatiek (30% DM) en
56 pg (12,5% DM)
- Triagetelefoon, wondbehandeling,
diabetes, artsenvisites, Parkinson,
COPD/hartfalen
- Diabetes: periodieke consulten
vlg format, evalueren, advies
doorgeven arts en disciplines via
dossier

Diabetes en dementie

Lager risico op dementie voor mensen met diabetes die risicofactoren onder controle houden

Mevr. Bloem, 90 jaar

- Opgenomen op PG kleinschalige woning vanwege overbelaste mantelzorg
- Dementie, TIA, orthostatisch oedeem, hypercholesterolemie, chronische rugpijn, droge maculadegeneratie ODS, cataract, DMII sinds 1979, moeilijk instelbaar
- Weduwe; heel betrokken kinderen; woonde samen met een van haar dochters

Mevr. Bloem (2/4)

- Voorheen paar keer per week naar dagbesteding, soms logeershuis voor thuiswonende mensen met dementie
- Ziekenhuisopnames vanwege frequente *hypo unawareness*
- Visuele hallucinaties; erger sinds lockdown
- Mobiliteit is beperkt, verhoogd valrisico; heeft rollator, toegenomen zorgbehoefte

Mevr. Bloem (3/4)

Medicatie:

novomix 38 + 8 EH, metformine 2 x 1000 mg
novorapid zn, glucagon zn,
ascal 80 mg, pantoprazol 40 mg,
simvastatine 20 mg, vit D, macrogol,
paracetamol 4x1000 mg, oxycodon zn

HbA1c 66
eGFR 72
kreat 64

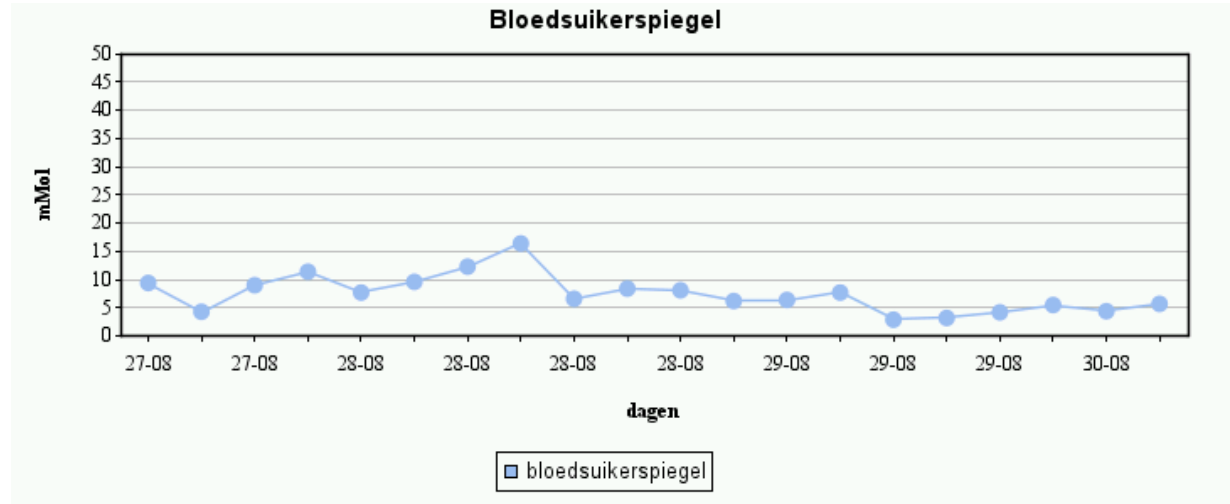
Mevr. Bloem (4/4)

Dagcurve:

11,1
12,4
14,2
13,5

Freestyle libre

Gew 66 kg, BMI 26,1
RR 135/85

Verpleeghuis en dementie

- Wlz (ZZP5 - 7)
- Wzd
- Helpende plus, verzorgende IG, woonbegeleider, welzijnsmedewerker, gastvrouw huiskamer, (kwaliteits-) verpleegkundige
- Coördinerende vpk buiten kantoortijden als voorwacht voor arts
- Zorgplanbespreking 2 x per jaar
- Diverse disciplines

Streefwaarde HbA1c

Streefwaarde HbA1c, afhankelijk van leeftijd, behandeling en ziekteduur

≤ 53 mmol/mol	alle patiënten < 70 jaar, evenals patiënten ≥ 70 jaar die alleen behandeld worden met leefstijladvisering en/of metformine monotherapie
54-58 mmol/mol	patiënten ≥ 70 jaar met een ziekteduur korter dan tien jaar, vanaf behandelstap 2
54-64 mmol/mol	patiënten ≥ 70 jaar met een ziekteduur van tien jaar of langer, vanaf behandelstap 2
hogere streefwaarden	bij kwetsbare ouderen en mensen met een korte levensverwachting (arbitrair: < 5 jaar) zijn glucosewaarden van 6-15 mmol/l en HbA1c-waarden tot 69 mmol/mol acceptabel.

Diabetes en kwetsbare ouderen

Behandeldoelen:

- Hypoglykemie voorkomen
- Voorkomen van klachten van hyperglykemie
- Aandacht voor geriatrische problemen: polyfarmacie, cognitieve stoornissen, vallen en depressie

Problemen bij ouderen

- Verminderde eetlust en gewichtsdeling
- Minder mobiel → spiermassa ↓ → abdominaal vet ↑ → insulineresistentie ↑
- Hypoglykemie: atypische symptomen:
 - Slaperigheid
 - Slap voelen
 - Duizeligheid
 - Incontinentie
 - In de war /delier /beeld van cva

Hypoglykemie bij dementie

- Medicatiefouten door cognitieve problematiek
- Overbehandeling
- Sterk wisselend eetpatroon
- Combinatie SU met bepaalde AB
- Afname nierfunctie
- Stoppen van corticosteroïden
- *Hypo unawareness*

Gevolgen hypoglykemie bij ouderen

- 3-4 maal hoger risico op overlijden binnen 5 jaar
- Toename ziekenhuisopnames
- Meer cardiovasculaire incidenten
- Fracturen door een val
- Risicofactor voor cognitieve dysfunctie

Argumenten afbouwen medicatie

- Medicatie die risico op hypoglykemie geeft (SU derivaten en insuline)
- Levensverwachting is te kort voor complicaties lange termijn
- Door kwetsbaarheid, hoge leeftijd en cognitieve problemen → fouten bij medicatie / insuline
- Bij verlaagde eGFR aanpassing nodig
- Minder eten en gewichtsverlies

Opname in een verpleeghuis met korte levensverwachting

→ **Behandeling op maat**

Diabetische retinopathie

- Als na het eerste oogonderzoek bij de diagnose diabetes mellitus blijkt dat er geen sprake is van retinopathie, is vervolgccontrole hierop niet noodzakelijk, tenzij klachten ontstaan
- Als in dat eerste oogonderzoek wel retinopathie wordt geconstateerd, dient vervolgccontrole plaats te vinden onder verantwoordelijkheid van de oogarts
- Per cliënt en afhankelijk van levensverwachting en beleid individueel afstemmen
- PM consult Bartimeüs voor advies bij visuele beperkingen

Veel voorkomende aandachtspunten

- Gliclazide niet malen
- Eerst eten dan insuline geven
- Periodieke dagcurve; bijspuiten?
- Intolerantie metformine
- Jeuk!

Zakkaartje

Klachten die kunnen duiden op een urineweginfectie

Voor cliënten die deze klachten zelf niet (goed) kunnen aangeven, is beschreven welke observaties je kunt doen.

Urineweg-gerelateerde klachten:

> *Pijn/moeite bij het plassen*

Observaties rondom de toiletgang: grijpen onder in/naar de buik, fronsen, kreunen, zuchten, wiebelen/met de billen schuiven, toename in onrust/agitatie/boosheid, verstijven/krampachtig zijn, grijpen naar/wegtrekken bij aanraken flanken.

> *Vaker moeten plassen*

Observaties: vaker naar het toilet gaat, aangeven vaker te moeten plassen (verbaal/non-verbaal), wiebelen/schuiven met de billen, rondom toiletgang toename in onrust/agitatie/boosheid, kleine beetjes plassen.

> *Aandrang hebben om te plassen*

Observaties: vaker naar het toilet gaat, aangeven vaker te moeten plassen (verbaal/non-verbaal), het plassen (bijna) niet op kunnen houden, wiebelen/schuiven met de billen, rondom toiletgang toename in onrust/agitatie/boosheid, vaker valse aandrang/op het toilet zitten zonder resultaat.

> *Nieuwe/vaker urine-incontinentie*

Observaties: ondergoed/incontinentiemateriaal is nat(ter).

> *Pusafscheiding uit de plasbuis*

Observaties: zichtbaar in de onderbroek, incontinentiemateriaal of bij de geslachtsdelen.

Diabetische voetzorg

- Regelmatige inspectie op kleine wondjes/drukplekken
- Medisch pedicure
- Goede schoenen
- Goed afdrogen van voeten
- Geen voetbaden
- Huid vet houden

Aandachtspunten diabetes in eindfase

Kwaliteit van leven en zo min mogelijk diagnostiek
Glucose grenswaarden 15-20 mmol/l afhankelijk van klachtenpatroon

- Hyperglykemie:
 - differentieer tussen symptomen als onrust, malaise, moeheid door de ziekte zelf
 - pas op voor klachten van dorst en polyurie en event infecties /candida
 - voorkom ketoacidotische ontregeling met name bij DM 1 maar ook bij een LADA*
- Hypoglykemie: kans verhoogd bij anorexie, cachexie, slikstoornissen, SU gebruik. Cave geen respons glucagon

*LADA is een afkorting van 'Latent Auto-immune Diabetes in Adults'

(Pre)terminale fase

- Stoppen met glucosebepalingen
- Stop alle orale medicatie
- Stop in principe bij DM2 insuline, behalve als de dosis > 30-40 EH is
- Bij DM 1 insuline overzetten op 1dd glargine in de ochtend max 50% vd EH
- Bij coma / palliatieve sedatie:
stop alle medicatie

Mevr. Bloem, 2 jaar verpleeghuis

- Disciplines: fysio, ergo, diëtist, psych
- Mondzorg: tandarts, tandtechnicus, mondhygiënist
- Activiteiten: wandelen, spelletjes
- Zorgplanbespreking 2 x per jaar
- Praktijkverpleegkundige
- Bartimeüs: daisy player, stickers op rollator, telefoon
- Vakantie en uitstapjes met dochters

Mevr. Bloem, eindfase

- Gevallen: li pols # veel pijn, trauma ziekenhuis. Ernstig delier: angst, trauma, paniek, verdriet, uitputting
- Toename hallucinaties, roepen, fentanyl
- Dochters 24u/dag aanwezig
- WZD
- Beleid: NR, NB, geen zkhs, geen levensverlengende behandelingen, beleid gericht op comfort
- Palliatieve sedatie: stop alle medicatie

Take home

- Behandeldoelen DM en kwetsbare ouderen
- Oorzaken hypoglykemie bij ouderen
- Noem 3 veel voorkomende aandachtspunten bij diabetes en dementie
- Wet zorg en dwang; wat betekent dit voor cliënt met dementie en diabetes?

Agaath Bruin

abruin@axioncontinu.nl

Bronnen

- [NHG standaard Diabetes type 2, 2018](#)
- Stichting Langerhans, o.a. “afbouwen van medicatie bij Diabetes” 2021/2022
- [Diabetes mellitus type 2 bij ouderen](#)
- [Richtlijn diabetische voet](#)
- [Diabetes2.nl](#)
- [Wet zorg en dwang](#)